

УДК 338.47:005.3

DOI: [HTTPS://DOI.ORG/10.30838/EP.192.113-119](https://doi.org/10.30838/EP.192.113-119)**Проскурович О.В.**

кандидат економічних наук

Хмельницький національний університет

Proskurovych Oksana

Khmelnitskyi National University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2430-8910>**Шеремета А.С.**

Хмельницький національний університет

Sheremeta Anatolii

Khmelnitskyi National University

ОЦІНКА ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ РОБОЧОГО ОДЯГУ

В науковій статті досліджено розвиток ринку пошиття робочого одягу в Україні. Наведено європейську та вітчизняну класифікацію видів робочого одягу та відповідну їм сегментацію ринку. Надана оцінка сучасного стану ринку робочого одягу на основі динаміки кількості підприємств, обсягів товарної та реалізованої продукції спеціального призначення. Вітчизняний ринок робочого одягу та засобів індивідуального захисту зберігає стійку тенденцію до зростання. Зокрема, відкриваються нові суб'єкти підприємництва, що займаються їх пошиттям і реалізацією. Вони розширюють асортимент виробів спеціального призначення, покращують їх якість та естетичний зовнішній вигляд. У статті сформовано тенденції розвитку ринку робочого одягу в Україні: оптимізація витрат щодо придбання робочого одягу кращої якості; поява нових технологій у виробництві робочого одягу підвищують вимоги до інноваційної складової ринку одягу; орієнтація виробників робочого одягу переважно на споживачів низького і середнього цінкових сегментів; зростання обсягів пошиття форменого одягу для ЗСУ, ДСНС, медичних працівників виходячи із військових потреб; збільшення числа компаній-конкурентів. Виходячи з цього намічено шляхи подальшого покращення обсягів реалізації щодо пошиття робочого одягу: виготовляти комфортний багатофункціональний спецодяг для активного життя і праці; пошквалити діджиталізацію ринку продажу спецодягу; залучати у виробництві спецодягу нанотехнології (тканини: генератор, охолоджувач, яка змінює колір під впливом води, тепла і світла, що не піддається пошкодженням при застосуванні ножа). В результаті вжиття цих заходів підприємства з виробництва одягу спеціального призначення підвищать конкурентоспроможність як на вітчизняному так і на європейському ринках.

Ключові слова: робочий одяг, одяг спеціального призначення, ринок робочого одягу, оцінка, тенденції, обсяг товарної продукції, обсяг реалізованої продукції, конкурентоспроможність.

ASSESSMENT OF THE DOMESTIC WORKWEAR MARKET

The research paper examines the development of the market for tailoring work clothes in Ukraine. The European and domestic classification of types of work clothes and the corresponding segmentation of the market are given. Special purpose clothing guarantees protection to employees from the adverse effects of the working environment, reduces the risk of industrial injuries and shows their individuality. Under modern conditions, the market of overalls is developing rapidly, taking into account the growing need for it among enterprises in the construction industry, manufacturing industry, distribution of electricity, gas and water, wholesale and retail trade, tourism, medicine, the service sector and other industries. Therefore, the analysis of the development of the overalls market requires in-depth research and is an important and urgent issue. The article provides an assessment of the current state of the workwear market in terms of changes in the number of enterprises, volumes of merchandise and sales of special purpose products. The domestic market of work clothes and personal protective equipment maintains a stable growth trend. In particular, new business entities dealing with their tailoring and implementation are being opened. They expand the range of special purpose products; improve their quality and aesthetic appearance.

The article outlines the trends in the development of the workwear market in Ukraine: cost optimization for the purchase of better quality workwear; the emergence of new technologies in the production of work clothes increase the requirements for the innovative component of the clothing market; orientation of manufacturers of work clothes mainly on consumers of low and medium price segments; growth in the amount of tailoring of uniforms for the Armed Forces, the State Emergency Service, and medical workers based on military needs; increase in the number of competing companies. Based on this, the ways of further improvement of the scope of sales regarding the tailoring of work clothes are planned: to make comfortable multi-functional overalls for active life and work; to revitalize the digitization of the market

for the sale of workwear; to involve nanotechnology in the production of overalls (fabrics: a generator, a cooler, which changes color under the influence of water, heat and light, which is not subject to damage when using a knife). As a result of taking these measures, companies producing special purpose clothing will increase their competitiveness both on the domestic and European markets.

Keywords: workwear, special-purpose clothing, workwear market, assessment, trends, volume of merchandise, volume of sales, competitiveness.

JEL classification: L 13, M 21, C 10, C 13

Постановка проблеми. Динамічний розвиток швейної галузі відіграє вагомий роль у функціонуванні національної економіки України та забезпеченні добробуту її громадян. За умов євроінтеграційних процесів діяльність галузі має бути спрямована на: зміцнення конкурентоспроможності своїх підприємств, забезпечення зростання якості і асортименту товарного випуску та реалізації продукції, адаптацію її до вимог ЄС. Вагомим значення набуває розвиток швейної галузі щодо пошиття робочого одягу. Одяг спеціального призначення (робочий одяг) – це одяг що гарантує захист співробітників від несприятливих впливів робочого середовища, знижує ризик виробничого травматизму та відрізняє працівників окремої компанії від інших. За сучасних умов його функціонування спрямоване на стабільне зростання попиту у зв'язку з необхідністю відповідати європейським нормам охорони праці. Ринок спецодягу стрімко розвивається, зважаючи на зростання потреби у ньому серед підприємств будівельної галузі, обробної промисловості, розподілу електроенергії, газу й води, оптової та роздрібною торгівлі, туризму, медицини, сфери послуг та інших галузей.

Зважаючи на велику пропозицію щодо спецодягу зарубіжних виробників вітчизняний профільний ринок переживає якісну трансформацію. Сьогодні жертвувати якістю на користь зниження ціни економічно не доцільно, оскільки такий одяг важко реалізувати. А можливість запропонувати замовнику не окремий товар, а повну комплектацію значно підвищує конкурентоспроможність підприємств з пошиття одягу спеціального призначення.

Виготовлення одягу спеціального призначення різного функціонального використання за передбаченими нормами і правилами забезпечить щоденний комфорт працівників в процесі його експлуатації, а в умовах підвищеної безпеки – захистить працівників на робочому місці від впливу шкідливих та небезпечних речовин, підвищених чи знижених температурних режимів навколишнього середовища [1]. Тому аналіз розвитку ринку спецодягу потребує поглибленого дослідження, є важливим і актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика щодо розвитку ринку одягу розглядалася багатьма авторами: Галик, І. С., Голінько В.І., Головенко Т.М., Момот І.В., Ніколайчук, Л. Г., Полковніченко С.О., Семак, Б. Д. та інші [1-9]. Переважна більшість з них досліджували проблеми формування асортименту, властивостей, рівня якості та безпечності різних за призначенням видів одягу, а також особливостей формування його товарного ринку.

Група вчених на чолі з Голінько В. І. [2] провели

грунтовне дослідження стану проектування засобів індивідуального захисту працівників. Вони сформували комплексний підхід до підбору матеріалів, які призначені для виготовлення засобів індивідуального захисту персоналу.

Головенко Т. М. проаналізував асортимент і основні фактори впливу на якість одягу спеціального призначення. У статті [3] надана аналітична оцінка сучасного асортименту та діючої нормативної бази в Україні щодо контролю та оцінки відповідності одягу спеціального призначення певному виду діяльності та умовам його застосування.

Ніколайчук, Л. Г. та Семак Б. Б. [4] сформулювати та обґрунтувати критерії оцінки рівня якості та безпечності нанотекстилю різного цільового призначення та запропонувати методику його тестування як нового товару на сучасному товарному ринку України. Вони показали, як слід використовувати нанотекстиль при пошитті спецодягу та у логістичному забезпеченні військових формувань.

Одночасно слід відмітити, що попри аналітичне дослідження ринку одягу в Україні [5] та висвітлення його напрямків діяльності, проблематиці розвитку ринку пошиття та реалізації ринку одягу спеціального призначення не приділяється увага дослідників протягом останніх років. Тому, на нашу думку, варто провести дослідження щодо оцінки стану, тенденцій та перспектив подальшого розвитку ринку робочого одягу в Україні.

Мета статті – надати оцінку сучасного стану ринку одягу спеціального призначення, визначити його тенденції та намітити основні шляхи підвищення конкурентоспроможності його суб'єктів підприємництва.

Виклад основних результатів дослідження. Традиційно, вагомим сегментом переробної промисловості є виробництво одягу. Адже, ринок одягу стрімко зростає залежно від потреб населення. Окремою складовою у виробництві одягу є виробництво робочого одягу, що займається виробництвом спеціального одягу для працівників окремих професій.

У світі досить швидкими темпами функціонує ринок професійного одягу в країнах Бенілюксу, Німеччині, Франції, Великій Британії та скандинавських державах. У Європі найбільш широко професійний одяг використовується у готельному бізнесі, системі громадського харчування, дорожній службі та роздрібній торгівлі. За останні десять років сукупні обсяги замовлень уніформи в Європі зросли з 155 млн. виробів до 170 млн. швейних виробів (що відповідало обороту близько 3 млрд. євро). Місткість вітчизняного ринку спецодягу значно нижча. Аналітики оцінюють його в 1,3-1,4 млн. комплектів, що в грошовому вимірі

становить близько 15,5 - 16 млн. євро [5].

Вітчизняний ринок одягу спеціального призначення стрімко розвивається [5, 6]. Підприємства, які спеціалізуються на виготовленні робочого одягу зорієнтовані в різних областях України: ТОВ «Спецодяг Поділля» (м. Вінниця), ТОВ «АВІА-Спецодяг» (м. Калинівка, Вінницька обл.), ВТК ТОВ «Антал» (м. Київ), ТОВ «Спецодяг плюс» (м. Біла Церква), ТОВ «Ніка-Текст Плюс» (м. Київ), ТОВ ВКФ «Спецодяг» (м. Київ), ТОВ «Торговий дім «Спецодяг» (м. Київ), компанія «Еліт Стиль» (м. Київ), Компанія BSAFE (м. Київ), ТОВ «Іона» (м. Львів), ТОВ «ВКП робочий одяг» (Харківська обл.), ТОВ «СМ спецодяг-Україна» (м. Харків), ПП «Професійний робочий одяг» (м. Луцьк), ПрАТ «Борислав-спецодяг» (Львівська обл.), ТОВ «Карпати спецодяг» (м. Розділ, Львівська обл.), ТЗОВ ВТП «Мінг» (м. Рівне), ТОВ «Реал» (м. Калуш), компанія «Бреві», (м. Полтава), ТОВ «Долина спецодяг» (м. Долина, Івано-Франківська обл.), ТЗОВ «Пелта» (м. Луцьк) ТОВ виробничо-торгівельна фірма «Спецодяг» (м. Тернопіль) та інші тощо. Вони виготовляють спецодяг різного асортименту [7, 8].

За західними мірками професійний одяг класифікується за такими ознаками – захисний, робочий, професійний повсякденний, діловий та уніформа. Однак, в Україні діє трошки інша градація [9, 10]:

1) спеціальний одяг, виготовлений у суворій відповідності з існуючими стандартами та призначений для людей, які працюють у небезпечних чи специфічних умовах (для шахтарів, медиків);

2) робочий одяг, який використовується для забезпечення захисту працівника від загальних забруднень;

3) формений одяг, призначений для силових, льотно-повітряних та охоронних структур;

4) корпоративний, який створює імідж компанії у сфері послуг, закладах громадського харчування, роздрібною торгівлі, туризмі, готелях, медичних установах.

На вітчизняному ринку найбільш широко представлений робочий одяг, який спеціалісти класифікують таким чином: традиційний, одяг середнього класу (так званий, «євроодяг») та елітна продукція. Охарактеризуємо кожен з них [10]:

1) сегмент ринку традиційного («чорного») робочого одягу формується за рахунок дешевого одягу, до якості якого не висуваються особливі вимоги. Низька

ціна є основним фактором, що визначає вибір подібної продукції. Частка ринку, яку займає традиційний робочий одяг, становить трохи більше 50 %.

2) сегмент ринку робочого одягу середнього класу або «євроодягу» відрізняється від традиційного: кращою якістю тканини, фурнітури та пошиття; вищою ціною; ліпше відповідає характеру виконуваних робіт, а також несе в собі певний елемент корпоративного стилю (символіка або логотип підприємства, фірмові кольори компанії) тощо. Він допомагає у формуванні позитивного іміджу компанії та є додатковим інструментом в маркетингу та перевагою у конкурентній боротьбі. Частка ринку, який займає спецодяг середнього класу становить близько 30 – 40 %;

3) елітний робочий одяг являє собою високоякісну уніформу, що розробляється для кожного замовника індивідуально. В процесі його конструювання враховуються усі індивідуальні вимоги замовника та застосовуються не типові дизайнерські рішення. Він формує «модні тенденції» на ринку спецодягу. Через його значну вартість, високі вимоги до якості тканин і обладнання частка елітного спецодягу становить не більше 10 %.

Стрімкий розвиток ринку одягу та робочого одягу зокрема викликаний підвищенням попитом на його продукцію. Одяг виконує захисну і естетичну функції та допомагає кожній людині створювати власний образ та демонструвати соціальний статус у суспільстві. Одночасно, ринок одягу є вигідною сферою вкладання капіталу, залучає велику кількість культур, тенденцій, людських та матеріальних ресурсів.

Для сучасного рівня розвитку світового ринку одягу властивими є: скорочення життєвого циклу товарів, прискорення частоти оновлення асортименту, посилення конкуренції за споживача. Потреба у вирішенні екологічних та етичних проблем, зміна моди, смаків і вподобань споживачів зумовлюють зростання обсягів виробництва різноманітних видів якісного одягу для різних цінкових сегментів ринку. Не залишився осторонь і вітчизняний ринок одягу, на якому протягом останніх років спостерігаються значні коливання.

Розвиток вітчизняного ринку виробництва одягу характеризує зміна кількості суб'єктів підприємництва з 2010 р. по 2022 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Зміна кількості діючих суб'єктів підприємництва з виробництва робочого одягу

Роки	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Усього підприємств	1175	951	887	957	1041	1068	1032	1052	1127	1170	1193	1135	974
з них ФОП	728	500	462	474	608	614	604	584	640	675	684	627	608
Питома вага, %	62,0	52,6	52,1	49,5	58,4	57,5	58,5	55,5	56,8	57,7	57,3	55,2	62,4

Джерело: розроблено авторами за [11]

За даними таблиці 1 видно, що кількість підприємств, які займалися виготовленням робочого одягу зростала з 2013 р. по 2015 р. та з 2017 р. по 2020 р. У два останніх роки відбувається зменшення їх числа на 4,86 % та 14,19 % відповідно. У 2022 р. число підприємств, з пошиття спецодягу скоротилось на 161

одиницю, що викликано повномасштабним вторгненням РФ і масовим закриттям підприємств на Сході України. Більш оптимістична картина спостерігається щодо зростання кількості суб'єктів підприємництва з виробництва робочого одягу у 2018 р. на 7,13 %, у 2013 р. на 7,89 % та у 2014 р. на 8,78 %. В свою чергу, частка

суб'єктів господарювання, що займаються виробництвом робочого одягу коливалася від 50 % до 62 %.

Проаналізуємо число підприємств, що займається

виробництвом робочого одягу (КВЕД–2010–14.12) в територіальному розрізі за даними табл. 2.

Таблиця 2

Кількість діючих підприємств з виробництва робочого одягу

Регіон	Роки							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Україна	433	454	428	468	487	495	509	508
Вінницька область	16	17	18	19	19	18	18	17
Волинська область	14	13	13	13	11	12	13	13
Дніпропетровська область	18	18	17	22	29	25	25	32
Донецька область	16	18	22	16	18	17	22	19
Житомирська область	12	14	14	15	15	12	11	11
Закарпатська область	8	7	8	11	9	9	10	7
Запорізька область	19	23	25	27	27	26	21	20
Івано - Франківська область	17	22	19	20	23	23	23	29
Київська область	22	25	23	24	23	22	23	26
Кіровоградська область	9	10	8	8	10	10	9	7
Луганська область	4	5	7	5	2	3	3	2
Львівська область	43	42	41	48	50	55	53	49
Миколаївська область	11	11	11	11	12	13	12	11
Одеська область	16	17	12	13	17	16	15	15
Полтавська область	22	21	18	20	20	19	17	20
Рівненська область	14	13	13	13	13	13	17	17
Сумська область	8	8	8	9	11	12	12	14
Тернопільська область	16	14	11	12	14	13	9	10
Харківська область	22	23	23	25	23	25	28	29
Херсонська область	4	4	4	4	6	7	8	6
Хмельницька область	10	11	8	10	11	11	12	11
Черкаська область	18	17	15	17	17	16	21	23
Чернівецька область	4	4	4	4	3	3	3	3
Чернігівська область	14	14	14	14	17	17	19	21
м. Київ	76	83	72	88	87	98	105	96

Джерело: розроблено авторами за [11]

Отже, за даними табл. 2 видно, що у 2021 р. в Україні було 508 компаній, які займалися виробництвом робочого одягу. Позитивним є зростання їх числа протягом досліджуваного періоду. Найбільше підприємств (49 одиниць) знаходиться у Львівській області та у м. Київ (96 одиниць). Лише два підприємства було у Луганській області і три підприємства у Чернівецькій області. У Хмельницькій області налічується 11 підприємств, число яких майже не змінювалося протягом останніх років.

Досліджуючи динаміку кількості підприємств з пошиття спецодягу з 2014 р. по 2021 р. слід відмітити, що у 2021 р. найбільше збільшилось число підприємств з

виробництва робочого одягу у Дніпропетровській і Івано-Франківській областях на 28 % та 26,1 % відповідно, у Полтавській та Сумській областях на 17,65 % та 16,67 % відповідно, на 11 % у Чернігівській та Тернопільській областях. Крім того, відбулося значне їх скорочення у Луганській та Закарпатській областях на 33,3 % та 30 % відповідно, у Херсонській та Кіровоградській областях на 25 % та 22,2 % відповідно. На 8,33 % зменшилось число підприємств з пошиття одягу спеціального призначення на Хмельниччині.

Надамо оцінку обсягів виготовленої продукції з виробництва робочого одягу з 2013 р. по 2020 р. (табл. 3).

Таблиця 3

Обсяг виробництва робочого одягу з 2013 р. по 2020 р.

Роки	Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання			
	усього, тис. грн	з них у фізичних осіб-підприємців, тис. грн	Темпи приросту, %	Питома вага у загальному обсязі виробництва, %
2013	1088363,9	102983,6	-	9,5
2014	1320375,6	115606,9	21,32	8,8
2015	2068099,8	176651,8	56,63	8,5
2016	2792736,5	251913,2	35,04	9,0
2017	3721842,7	321312,9	33,27	8,6
2018	4845056,5	418938,1	30,18	8,6
2019	5454634,0	508876,9	12,58	9,3
2020	5803710,5	660523,6	6,40	11,4

Джерело: розроблено авторами за [11]

Отже, помітна незначна тенденція частки фізичних осіб-підприємців у загальному обсязі виробництва спеціального одягу. Вона коливається від 9 % до 11,4 % у 2020 р. Проблемним залишається скорочення обсягу виробництва робочого одягу з 56,63 % у 2015 р. до 6,4 % у 2020 р. Позитивною тенденцією є зростання обсягів з пошиття одягу спеціального призначення з 2013

р. по 2020 р. Найбільший розмір обсягу виробництва робочого одягу було досягнуто у 2019 р. – 5454634 тис. грн, що вказує на зростання його валового виробництва.

Зміна обсягів реалізованої продукції на суб'єктах підприємництва з пошиття робочого одягу подана у табл. 4.

Таблиця 4

Динаміка обсягів реалізації робочого одягу

Роки	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання			
	усього, тис. грн	з них у фізичних осіб-підприємців, тис. грн	Темпи приросту, %	Питома вага, у загальному обсязі реалізації, %
2010	768567,2	79518,0	-	10,3
2011	927529,5	73768,0	20,68	8,0
2012	1187647,6	111768,1	28,04	9,4
2013	1444406,8	119703,3	21,62	8,3
2014	1557534,9	138485,2	7,83	8,9
2015	2428553,1	234197,7	55,92	9,6
2016	3269584,1	300523,1	34,63	9,2
2017	4648455,5	346866,9	42,17	7,5
2018	6153812,7	448954,3	32,38	7,3
2019	5794026,4	547591,1	-5,85	9,5
2020	6432115,3	710411,5	11,01	11,0
2021	8231455,0	770972,8	27,97	9,4
2022	6388357,7	69899,7	-22,39	1,1

Джерело: розроблено авторами за [11]

Впродовж досліджуваного періоду прослідковується тенденція до переважного зростання обсягів реалізації робочого одягу з 2010 р. по 2018 р. та у 2020 р. та 2021 р. на 11,01 % та 27,97 % відповідно. Досить вагомо обсяг реалізації робочого одягу зріс у 2015 р. на 56 %, що пояснюється зростанням попиту на робочий одяг у цей період. Відповідно, у 2022 р. відбулося скорочення обсягів реалізації робочого одягу на 22,4 % через зменшення попиту і скорочення тих видів діяльності для яких виготовлявся одяг спеціального призначення. Найбільша частка фізичних осіб-підприємців у загальному показнику суб'єктів господарювання з виробництва робочого одягу була досягнута у 2020 р. – 11 %. Загалом вона змінюється від 1,1 % у 2022 р. до 10,3 % у 2010 р., що пояснюється зменшенням частки фізичних осіб-підприємців в останні роки у виробництві робочого одягу.

Отже, попри турбулентність вітчизняної економіки та військові дії вітчизняний ринок спецодягу та засобів індивідуального захисту зберігає стійку тенденцію до зростання. Це викликано зростаючим попитом на робочий одяг. Керівництво підприємств розуміє, що успішне здійснення будь-яких проєктів безпосередньо залежить від ступеня комфорту і благополуччя працівників, а ключову роль в цьому питанні відіграє спецодяг і засоби індивідуального захисту. Тому, грамотні власники бізнесу надають вагоме значення так званій

«екіпіровці» персоналу. Для цього вони регулярно купують робочу уніформу для потреб своїх суб'єктів підприємництва. Тим самим спецодяг перетворився з добре відомої «спецівки» в елемент конкурентної боротьби, яка дедалі більше загострюється.

Зростання попиту на робочий одяг і досить незначні початкові інвестиції для організації його виробництва і продажу стимулюють появу нових учасників. Аналітичні дані свідчать [1, 5, 9 -11] про щорічне поповнення ринку спецодягу приблизно десятками новоствореними компаніями. Зараз лише у м. Київ розташовано більше десяти великих підприємств-виробників і близько 80 середніх і дрібних. Одночасно на ринку спецодягу присутні і західні компанії, які мають неабиякий досвід, потенціал і можливості його виробництва і реалізації.

В останні роки рівень конкуренції на ринку з виробництва робочого одягу значно загострився. Однак, вітчизняні виробники спецодягу різко поліпшили свої показники. Завдяки конкурентній боротьбі багато українських компаній змогли не тільки зберегти свої позиції на ринку, а й отримати цілу низку переваг [6, 10]: оперативне реагування на зміну попиту; врахування індивідуальних побажань клієнтів; можливість забезпечити повну комплектацію (спецодяг, взуття, ЗІЗ); використання у виробництві якісних вітчизняних тканин і комплектуючих; продумані знижки і бонуси для

постійних і оптових покупців.

Серед найбільших виробників робочого (професійного) одягу є [8]: 1) МахіМіні (медичний одяг), Волиньспецторг (робочий одяг, в тому числі утеплений, медичний та кухарський одяг, одяг для продавців, одяг для військових та охоронних підрозділів); Спецодяг (медичні костюми; одяг для кухарів-чоловіків); ТМ GROOMER professional (одяг для грумерів); ТМ TEXSTYLE (кухарський одяг); ТМ «Грація» (медичний одяг; уніформа для кухарів); VYUSKNIYK.COM.UA (мантії для магістрів і бакалаврів); ТОВ Куртаж (формений, корпоративний, льотно-повітряний та туристичний).

На базі зростаючої пропозиції вітчизняної продукції і наявності стабільних каналів надходження іноземних товарів, ринок спецодягу в Україні в даний час переживає не тільки кількісну, але і якісну трансформацію. Сучасний споживач орієнтується не стільки на низьку ціну при придбанні робочого одягу як на його якість і безпечність умов праці.

Узагальнення економічної літератури [1, 5, 7, 10, 11] щодо розвитку ринку робочого одягу дозволило сформулювати такі його тенденції: нестабільність ситуації на вітчизняному ринку загалом, яке призводить до зростання цін та потреби зменшувати свої витрати, що вимагає порівнювати якість і ціну на робочий одяг; поява нових технологій у виробництві робочого одягу підвищують вимоги до інноваційної складової ринку одягу; вплив пандемії COVID-19 призвів до зниження купівельної спроможності населення внаслідок втрати роботи та орієнтації виробників робочого одягу переважно на споживачів низького і середнього цінних сегментів; військові події на Сході та Півдні України зорієнтували пошиття форменого одягу для ЗСУ, ДСНС, медичних працівників виходячи із військових потреб; зростання кількості компаній-конкурентів.

Загалом в Україні ринок робочого одягу характеризується високим темпом зростання, що робить його привабливим для нових підприємств. Оскільки

галузеві бар'єри входу на ринок не високі, тому темпи його зростання досить швидкі. Отже, для підвищення конкурентоспроможності і збереження або завоювання провідних позицій на ринку робочого одягу вітчизняні виробники повинні: виготовляти комфортний багатофункціональний спецодяг, який би забезпечив активний спосіб життя і праці; поживити діджиталізацію ринку продажу спецодягу за допомогою: реклами своєї продукції у різних соціальних мережах та Інтернет платформах; створення мобільних додатків, що спростить замовлення покупців та перегляд асортименту робочого одягу; функціонування чат-ботів у месенджерах, які допоможуть дізнатися наявність речей та розмірів; чіткої політики щодо можливості доставки та повернення спецодягу, якщо він не підійшов замовнику; впроваджувати ідеї екологічності у виробництво робочого одягу, що дозволить використовувати вторинні матеріали, які легше піддаються переробці; залучати різноманітні інноваційні ідеї у виробництві спецодягу: тканину-генератор, тобто тканину яка виробляє електроенергію від вітру та енергії сонця, тканину-охолоджувач, яка здатна охолоджувати тіло людини; тканину, яка здатна змінювати свій колір в залежності від оточуючого середовища; тканину яка не піддається пошкодженням при застосуванні ножа.

Висновки. Вітчизняний ринок з виготовлення спецодягу досить насичений і різноманітний, що дозволяє створювати одяг спеціального призначення із врахуванням вимог чинного законодавства, сучасних модних тенденцій та корпоративної етики. Він стрімко розвивається в сучасних умовах в залежності від зростання попиту на пошиття робочого одягу для будівельних підприємств, суб'єктів підприємництва обробної промисловості, розподілу електроенергії, газу й води, оптової та роздрібною торгівлі, туризму, медицини, сфери послуг та інших галузей. Зазначена тенденція збережеться за використання нанотехнологій у процесі відновлення економіки України.

Список використаних джерел:

1. Ринок євроспецодягу в Україні. URL: <http://surl.li/lptgrn>
2. Голінько В.І., Третьякова Л.Д., Чеберячко С.І. Проектування засобів індивідуального захисту працюючих: навч. посібник. Дніпро, 2017. 181 с.
3. Головенко Т.М., Шовкомуд О.В., Бартків Л.Г., Федосеева Ю.Є. Аналіз асортименту і факторів впливу на якість одягу спеціального призначення. Товарознавчий вісник. 2023. Випуск 16. С. 286-297. URL: <http://surl.li/dmiwsk>
4. Ніколайчук, Л.Г., Галик, І.С., Семак, Б.Д., Шаповал, О.М. Роль нанотекстилю у формуванні вітчизняного ринку спецодягу та застосуванні в логістичному забезпеченні військових формувань. Вісник ЛТЕУ. Технічні науки. 2020. Випуск 23. С. 49-57. URL: <http://surl.li/qdbvuy>
5. Аналіз ринку одягу та взуття України. URL: <http://surl.li/uzchra>
6. Мірко Н.В. Оцінка стану та тенденцій розвитку внутрішнього ринку продукції легкої промисловості. Ефективна економіка. 2010. № 10. URL: <http://surl.li/tmstfd>
7. Українська асоціація підприємств легкої промисловості. URL: <http://surl.li/vglgzb>
8. Каталог підприємств України: виробництво робочого одягу. URL: <https://www.rada.com.ua/ukr/catalog>

9. Полковниченко С.О., Коровінченко М.С. Оцінка сучасного стану розвитку ринку одягу в Україні. Ефективна економіка. 2021. № 6. URL: <http://surl.li/smuphl>
10. LTM: майстерня спецодягу. Ринок спецодягу в Україні. URL: <http://surl.li/xpcuds>
11. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References:

1. Rynok yevrospetsodiahu v Ukraini [Market of Eurospecial clothing in Ukraine]. Retrieved from <http://surl.li/lptgrn>
2. Holinko, V.I., Tretiakova, L.D., & Cheberichko, S.I. (2017) Proektuvannia zasobiv indyvidualnoho zakhystu pratsiuichykh [Designing personal protective equipment for workers]. Dnipro [in Ukrainian].
3. Holovenko, T.M., Shovkomud, O.V., Bartkiv, L.H., & Fedoseieva, Yu.Ie. (2023). Analiz asortymentu i faktoriv vplyvu na yakist odiahu spetsialnoho pryznachennia [Analysis of the range and factors affecting the quality of special purpose clothing]. Tovaroznavchyi visnyk – Commodity Bulletin. 16, 286-297. Retrieved from <http://surl.li/dmiwsk> [in Ukrainian].
4. Nikolaichuk, L.H., Halyk, I.S., Semak, B.D., & Shapoval, O.M. (2020). Rol nanotekstyliu u formuvanni vitchyznianoho rynku spetsodiahu ta zastosuvanni v lohistychnomu zabezpechenni viiskovykh formuvan [The role of nanotextiles in the formation of the domestic market of overalls and application in the logistic support of military formations]. Visnyk LTEU. Tekhnichni nauky – Bulletin of LTEU. Technical sciences. 23, 49-57. Retrieved from <http://surl.li/qdbvuy> [in Ukrainian].
5. Analiz rynku odiahu ta vzuttia Ukrainy [Analysis of the clothing and footwear market of Ukraine]. Retrieved from <http://surl.li/uzchra>
6. Mirko, N.V. (2010). Otsinka stanu ta tendentsii rozvytku vnutrishnoho rynku produktsii lehkoi promyslovosti [Assessment of the state and development trends of the domestic market of light industry products]. Efektyvna ekonomika – Efficient economy. № 10. Retrieved from: <http://surl.li/tmstfd> [in Ukrainian].
7. Ukrainska asotsiatsiia pidpriemstv lehkoi promyslovosti [Ukrainian Association of Light Industry Enterprises]. Retrieved from <http://surl.li/vglgzb>
8. Kataloh pidpriemstv Ukrainy: vyrobnytstvo robochoho odiahu [Catalog of enterprises of Ukraine: production of work clothes]. Retrieved from <https://www.rada.com.ua/ukr/catalog>
9. Polkovnychenko, S.O., Korovinchenko, M.S. (2021). Otsinka suchasnoho stanu rozvytku rynku odiahu v Ukraini [Assessment of the current state of development of the clothing market in Ukraine]. Efektyvna ekonomika – Efficient economy. № 6. Retrieved from <http://surl.li/smuphl> [in Ukrainian].
10. LTM: maisternia spetsodiahu. Rynok spetsodiahu v Ukraini [LTM: workwear workshop. Market of overalls in Ukraine]. Retrieved from <http://surl.li/xpcuds>
11. Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua>